

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 10.12.2019

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 10.12.2019

Neuvostossa järjestettiin toinen kuuleminen Unkaria koskevassa SEU 7(1) artiklan mukaisessa menettelyssä. Kuulemisessa keskityttiin kolmeen teemaan: tuomioistuinlaitoksen ja muiden toimielinten itsenäisyys ja tuomareiden oikeudet, sananvapaus sekä akateeminen vapaus. Asiasisältöä koskevia johtopäätöksiä ei tehty. Neuvosto jatkaa asian seuraamista.

Komissio antoi tilannekatsauksen Puolan oikeusvaltiotilanteesta. EU:n tuomioistuin on antanut uusia ratkaisuja puolan tilannetta koskien 5.11. ja 19.11. Komissio nosti esiin myös muun muassa huolensa tuomareita koskevista kurinpitomenettelyistä. Neuvosto jatkaa asian seuraamista.

Neuvosto valmisti 12.-13.12.2019 Eurooppa-neuvostoa keskustelemalla Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta. Keskustelua herättivät erityisesti ilmastonmuutosta koskevat muotoilut. Muista aiheista esille nousi muun muassa Euroopan tulevaisuuskonferenssi.

Suomi esitteli neuvoston puheenjohtajamaana valmistelemansa monivuotista rahoituskehystä koskevan luvut sisältävän neuvottelulaatikkoasiakirjan (negobox). Neuvosto kävi tältä pohjalta julkisen periaatekeskustelun. Jäsenvaltiot toistivat keskustelussa pitkälti aiempia kantojaan. MFF-neuvottelut siirtyvät nyt päämiestasolle. Eurooppa-neuvoston sopuyrityksen ajankohdasta päättää viime kädessä Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja.

Neuvosto kävi lyhyen keskustelun komission työohjelmasta vuodelle 2020 ja monivuotisesta ohjelmasuunnittelusta. Komission on tarkoitus hyväksyä työohjelmansa tammikuussa. Komissio esittelee ajatuksiaan monivuotisesta ohjelmasuunnittelusta vuoden 2020 puoliväliin mennessä.

Tuleva puheenjohtajamaa Kroatia esitteli eurooppalaisen ohjausjakson 2020 tiekartan.

Muissa asioissa komissio kertoi suunnitelmistaan laajentumismetodologian uudistamiseksi. Komission esitys aiheesta on tulossa tammikuussa.

Kokouksen päätteeksi puheenjohtaja luovutti puheenjohtajamaan kellon vuodenvaihteessa neuvoston puheenjohtajana aloittavalle Kroatialle.

Kokouksen puheenjohtajana toimi eurooppaministeri Tytti Tuppurainen.

A-kohtien hyväksyminen

Hyväksyttiin A-kohdat asiakirjan 14760/1/19 REV 1 mukaisesti. Puheenjohtaja kiinnitti huomiota hybridiuhkien torjumista sekä Agenda 2030:n toimeenpanoa koskeviin neuvoston päätelmiin.

Unionin arvot Unkarissa – SEU 7(1) artiklan mukainen perusteltu ehdotus

Neuvostossa järjestettiin toinen kuuleminen Unkaria koskevassa SEU 7(1) artiklan mukaisessa menettelyssä. Unkaria koskeva menettely perustuu Euroopan parlamentin syyskuussa 2018 tekemään aloitteeseen. Kuulemisessa keskityttiin kolmeen teemaan: tuomioistuinlaitoksen ja muiden toimielinten itsenäisyys ja tuomareiden oikeudet, sananvapaus sekä akateeminen vapaus. Kuuleminen toteutettiin heinäkuussa 2019 sovittujen modaliteettien (asiakirja 10641/2/19) mukaisesti.

Kuulemisen aluksi Unkari esitteli näkemyksiään. Tämän jälkeen komissio (varapuheenjohtaja Jourova ja komissaari Reynders) piti puheenvuoron. Jäsenvaltiot esittivät Unkarille kysymyksiä kuulemisen kohteena olevista teemoista. Unkari vastasi sille esitettyihin kysymyksiin. Kuulemisen päätteeksi Unkari esitteli vielä loppupuheenvuorossaan näkemyksiään aiheesta.

Puheenjohtaja veti käydyin keskustelun yhteen toteamalla, että kuulemisen teemoihin liittyen esitettiin selkeitä kysymyksiä ja vastauksia rakentavan keskustelun muodossa. Neuvosto jatkaa asian seuraamista. Asiasisältöä koskevia johtopäätöksiä ei tehty.

Puolan oikeusvaltiotilanne – SEU 7(1) artiklan mukainen perusteltu ehdotus

Komissio (varapuheenjohtaja Jourova ja komissaari Reynders) antoi tilannekatsauksen Puolan oikeusvaltiotilanteesta. Komissio kertoi EU:n tuomioistuimen (EUT) tuomiosta koskien yleisten tuomioistuinten tuomareiden eläkeikää (5.11.) ja korkeimman oikeuden kurinpitajaostoa (ennakkoratkaisupyyntö, tuomio 19.11.). Komissio on edelleen huolissaan Puolan tilanteesta, mukaan lukien tuomareita koskevat kurinpitomenettelyt.

Puola esitti omat näkemyksensä tilanteesta.

Puheenjohtaja totesi neuvoston jatkavan asian seuraamista.

Eurooppa-neuvoston 12.-13.12.2019 valmistelu

Puheenjohtaja viittasi jäsenvaltioille jaettuun Eurooppa-neuvoston seuranta-asiakirjaan. Suomen pääministeri raportoi Eurooppa-neuvostolle neuvoston työstä. Lisäksi pääministeri lähettää Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle kirjeen neuvoston työstä EU:n strategisen ohjelman toimeenpanemiseksi.

Puheenjohtaja kertoi lyhyesti Eurooppa-neuvoston juoksutuksesta. Pääaiheita ovat ilmasto ja monivuotinen rahoituskehys (MFF). Eurooppa-neuvoston lisäksi järjestetään eurohuippukokous inklusiivisessa kokoonpanossa sekä Eurooppa-neuvosto artikla 50 -kokoonpanossa.

Koska MFF oli neuvostossa esillä erillisenä asiakohtana, Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta käydyssä keskustelussa keskityttiin erityisesti ilmastoon. Komissio (varapuheenjohtaja Sefcovic) kertoi hyväksyvänsä 11.12. European Green Deal -tiedonannon, jossa on otettu kattava lähestymistapa ilmastohaasteeseen. Pakettiin kuuluu myös ilmastolakiehdotus maaliskuussa 2020. Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi (Just Transition Mechanism, JTF) luodaan tukemaan siirtymää. Sen avulla voidaan mobilisoida yhteensä 100 miljardia euroa. Komissio tulee antamaan tarkempia lukuja myös toimimattomuuden hinnasta (costs of inaction).

Keskustelussa painotettiin tarvetta säilyttää EU:n johtorooli ilmastopolitiikassa ja sopia 2050 ilmastoneutraaliustavoitteesta. Kaikkien jäsenvaltioiden tulee toimia ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi. Esille nostettiin, että avainasemassa on muun muassa teknologianeutraaliuteetti ja jäsenvaltioiden oikeus päättää omasta energiamixistä. Siitä, tulisiko tässä yhteydessä viitata myös ydinvoiman rooliin, oli erilaisia näkemyksiä. EU:n yhtenäisyyttä tarvitaan myös vastattaessa siirtymän sosiaalisiin haasteisiin. Yleisen tason viittausta JTF:ään tuettiin. Esille nostettiin, että JTF:n tulisi olla avoin kaikille jäsenvaltioille ja että jäsenvaltioiden erilaiset lähtökohdat tulisi huomioida. Vuoden 2030 tavoitteen korottamisen osalta peräänkuulutettiin kattavaa analyysia. Moni korosti, että kunnianhimoisen ilmastotyön tulee jatkua myös globaalitasolla. Huomiota kiinnitettiin myös ajatukseen hiilitulleista.

Muista asioista keskustelussa nousi esille etenkin ajatus Euroopan tulevaisuuskonferenssista. Komissio kertoi esittelevänsä pian omaa ajatteluaan konferenssista ja toivovansa, että sen jälkeen löydetäisiin yhteinen näkemys komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin kesken. Komissio tulee panostamaan kansalaiskeskusteluihin pääkaupungeissa ja niiden ulkopuolella. Jäsenvaltiot olivat pitkälti tyytyväisiä Eurooppa-neuvoston päätelmätekstiin aiheesta. Moni korosti, että konferenssin tulisi keskittyä politiikkasisältöihin ja kansalaiskeskusteluihin osana EU:n strategisen ohjelman toimeenpanoa, ei institutionaalisiin kysymyksiin. Toimielinten välistä tasapainoa ja EU:n perussopimuksia tulee kunnioittaa.

Lisäksi keskustelussa nousivat esille muun muassa maailman kauppajärjestö WTO:n tilanne sekä Turkin toimet.

Puheenjohtaja totesi, että päätelmäluonnoksesta jaetaan vielä päivitetty versio ennen Eurooppa-neuvoston kokousta.

Monivuotinen rahoituskehys 2021–2027

Suomi esitteli neuvoston puheenjohtajamaana valmisteleman monivuotista rahoituskehystä koskevan luvut sisältävän neuvottelulaatikkoasiakirjan (negobox). Neuvosto kävi tältä pohjalta julkisen periaatekeskustelun.

Puheenjohtaja korosti valmistelleensa neuvottelulaatikon kesäkuun ja lokakuun Eurooppa-neuvostojen antaman ohjauksen mukaisesti. Lisäksi puheenjohtaja on edistänyt MFF-kokonaisuuteen kuuluvia sektoriehdotuksia.

MFF-neuvottelulaatikko lukuineen on puheenjohtajan vastuulla, eikä se sido jäsenvaltioita. Prosessia ohjaa periaate, ettei mistään ole sovittu ennen kuin kaikesta on sovittu. Puheenjohtajan ehdotus perustuu pitkälliseen arviointiin ja jäsenvaltioiden kanssa käytyihin kahdenvälisiin keskusteluihin. Se on yritys löytää tasapainoinen kompromissi erilaisten intressien välillä.

Rahoituskehysten 2021-2027 kokonaistasoksi puheenjohtaja ehdottaa 1,07% EU-maiden BKT:sta, eli yhteensä 1 087 miljardia euroa vuoden 2018 hinnoissa. Esitys sisältää Euroopan kehitysrahaston, mutta ei rahoituskehysten ulkopuolisia erityisvälineitä. Puheenjohtaja korosti, että nk. muiden politiikkojen, mukaan lukien EU:n uusien haasteiden (mm. tutkimus, kehitys, innovaatiot, sisäinen ja ulkoinen turvallisuus, muuttoliike) rahoitusosuus säilyy Suomen esityksessä suurimpana, vaikka sekä maatalous- että koheesiopolitiikan suhteelliset osuudet kasvavat.

Puheenjohtajan ehdotus tukee EU-rahoituksen modernisaatiota. Koheesiopolitiikan rahoitus vähenee komission ehdotukseen verrattuna 7 miljardilla eurolla, mutta sen suhteellinen osuus koko kehityksessä kasvaa. Maatalouspolitiikassa on huomioitu monen jäsenvaltion yhteinen näkemys ja painotettu etenkin II-pilariä, jolla vastataan ilmastomuutoksen ja ympäristönsuojelun haasteisiin sekä maatalouspolitiikan uudistamiseen yleisemmin. Puheenjohtaja ehdottaa 10 miljardin euron lisäystä II-pilariin. Koheesioon ja maatalouteen kohdistuvat nyt lähes saman suuruiset leikkaukset (koheesioon 12 ja maatalouteen 13 prosenttia suhteessa nykyiseen rahoituskehykseen). Kummankin suhteellinen osuus koko tulevasta rahoituskehyksestä on noin 30 prosenttia.

Nykykauteen verrattuna muiden politiikkasektoreiden rahoitus kasvaa 37 prosenttia, minkä lisäksi näiden politiikkasektoreiden suhteellinen osuus koko kehyksessä kasvaa. Rahassa tämä merkitsee noin 100 miljardin euron lisäystä, mikä on vahva viesti tahdosta investoida ajankohtaisiin ja uusiin haasteisiin.

Hallintokustannuksia ehdotetaan kasvatettavan, mutta vähemmän kuin mitä komissio ehdottaa.

Ehdollisuuksista ja positiivisista kannustimista puheenjohtaja mainitsi oikeusvaltioperiaatetta (Rule of Law, RoL) koskevan ehdotuksen, 25 prosentin ilmastotavoitteen ja sukupuolten välisen tasa-arvon. Ilmastotavoitteisiin ja puhtaan energiatuotannon tavoitteisiin liittyen neuvotteluasiakirjassa on myös viittaus uuden komission tulevaan ehdotukseen koskien oikeudenmukaisen siirtymän mekanismia (JTM).

Puheenjohtajan ehdotuksessa on pyritty myös virtaviivaistamaan joustoarkkitehtuuria. Omien varojen osalta puheenjohtaja on karsinut eri vaihtoehtoja ALV-malliksi. Uusien omien varojen kohdalla eniten kannatusta on saanut kierrättämättömään muovijätteeseen perustuva maksu. Lisäksi neuvottelulaatikkoon on kirjattu mahdollisuus tarkastella myöhemmässä vaiheessa rahoituskehyksen aikana mahdollisia uusia ehdotuksia omiksi varoiksi. Maksukorjaukset eivät ole saaneet laajaa kannatusta, ja neuvotteluasiakirjan tekstiä on siistitty myös tältä osin.

Rahoituskehyksestä keskustellaan joulukuun Eurooppa-neuvostossa. Tämän jälkeen jatkoprosessi on Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan käsissä. Puheenjohtaja vetosi jäsenvaltioihin, jotta nämä osoittaisivat valmiutta kompromisseihin.

Komissio (komissaari Hahn) korosti tarvetta edetä rahoituskehysneuvotteluissa. Puheenjohtajan ehdotuksessa on myönteisiä aspektoja ja edistystä on tapahtunut muun muassa RoL-ehdotuksen, ilmastotavoitteen ja ulkosuhteiden osalta. Myös JTM-viittaus on tervetullut. Puheenjohtajan ehdottama kokonaistaso on kuitenkin liian alhainen ja merkittäviä leikkauksia esitetään kriittisille alueille, kuten rajaturvallisuus, koulutus ja puolustus. Komissiolla on myös vaikeuksia hyväksyä puheenjohtajan ehdotusta vähentää rahoituskehyksen kokonaisjoustoja. Komissio ei myöskään kannata hallintoon kohdistuvia leikkauksia. Tasapainoinen kehyssope edellyttää myös tulopuolen toimia ja uudistuksia.

Keskustelussa jäsenvaltiot toistivat pitkälti aiempia kantojaan. Osa piti puheenjohtajan esittämää kokonaistasoa liian korkeana, osa taas liian alhaisena. RoL-kirjaus ja 25 prosentin ilmastotavoite saivat laajaa tukea. Osa jäsenvaltioista peräänkuulutti lisää modernisaatiota rahoituskehykseen, osa taas lisää rahoitusta maataloudelle ja koheesiopolitiikalle. Maatalouden II-pilarin lisärahoitusta kiiteltiin. Toisaalta moni katsoi, että myös I-pilaria tulisi vahvistaa. Moni piti koheesiorahoituksen ja turvaverkkojen leikkauksia ongelmallisina. Koheesiopolitiikan rahoitusta ja metodologiaa toivottiin palautettavan lähemmäs komission ehdotusta. Huolia esitettiin myös muun muassa turvallisuuteen, rajaturvallisuuteen ja koulutukseen kohdistuvista leikkauksista sekä rahoituskehyksen joustavuuden vähentymisestä. Myös lisärahoitusta sosiaaliseen ulottuvuuteen toivottiin. Moni toivoi maksukorjausten poistamista sekä lisätyötä uusiin omiin varoihin liittyen.

Puheenjohtaja kiitti keskustelusta ja totesi neuvottelujen eteenpäin viemisen siirtyvän nyt Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle ja päämiehille.

Puheenjohtaja muistutti, että koheesion osalta tavoitteena on turvata erityisesti vähiten kehittyneiden alueiden tuki. Uusista tilastoista aiheutuvat haitat on mainittu neuvottelulaatikossa. Turvallisuuteen liittyvä rahoitus kasvaa leikkauksista huolimatta merkittävästi nykyauteen verrattuna. Myös rahoitusta ulkosuhteissa lisätään. Puheenjohtajan ehdotuksessa joustoarkkitehtuuria on virtaviivaistettu.

Komissio korosti, ettei ns. uusia ja perinteisiä politiikkasektoreita tulisi pelata toisiaan vastaan. Esimerkiksi maatalous ja koheesiopolitiikka ovat keskeisiä, kun toimeenpannaan ilmastotavoitteita. Puolustussektorilla voidaan säästää toimimalla yhdessä. Tulisi katsoa kappale kerrallaan, missä asioissa EU-tasolla voidaan saavuttaa enemmän kuin toimimalla vain kansallisesti.

Puheenjohtaja muistutti vielä, että muiden politiikka-alojen, mukaan lukien uusien prioriteettien, suhteellinen osuus kasvaa ja että niiden rahoitus on merkittävää. Ehdotettu kokonaistaso vastaa uusiin haasteisiin, kuten ilmasto, muuttoliike, innovaatiotoiminta, puolustus ja digitalisaatio. Esimerkiksi Horisontti Eurooppa -ohjelman rahoitus kasvaa 25 prosenttia. Ilmastoon liittyen tavoitteena on vahvistaa EU:n roolia. Keskustelu jatkuu Eurooppa-neuvostossa.

Lainsäädäntötyön suunnittelu – komission työohjelma vuodelle 2020 ja monivuotinen ohjelmasuunnittelu

Puheenjohtaja muistutti, että aiheesta käytiin lounaskeskustelu 19.11. kokouksen yhteydessä. Tarkoituksena on välittää komissiolle neuvoston näkemyksiä monivuotisen ohjelmoinnin periaatteista ja tavoitteista sekä aloitteista, joita delegaatiot toivovat näkevänsä komission 2020 työohjelmassa.

Komissio (varapuheenjohtaja Sefcovic) kertoi, että komission työohjelma vuodelle 2020 on tarkoitus hyväksyä viimeistään tammikuun lopussa. Se heijastelee komission puheenjohtaja von der Leyenin poliittisia suuntaviivoja sekä EU:n strategista ohjelmaa. Työohjelma jakautuu kuuteen osioon suuntaviivojen kuuden painopisteen mukaisesti. Jokaisen osion alkuun tulee tulevaisuuteen katsova johdanto ("foresight teaser").

Vuosittaisen työohjelman pohjalta komissio tulee tekemään läheistä yhteistyötä neuvoston ja Euroopan parlamentin kanssa vuoden 2020 lainsäädäntöprioriteetteja koskevan julistuksen laatimiseksi. Lisäksi on tarkoitus laatia ensimmäistä kertaa monivuotinen ohjelma. Tältä osin tarvitaan vähän enemmän aikaa. Komissio esittelee ajatuksiaan monivuotisesta ohjelmoinnista neuvostolle ja parlamentille vuoden 2020 puoliväliin mennessä.

Työ paremman lainsäädännön edistämiseksi jatkuu. Uutta "yksi sisään, yksi ulos" -periaatetta ei toteuteta mekaanisesti, vaan harkinnan mukaan. REFIT-foorumi uudistetaan ja nimetään uudelleen ("Fit for the Future forum").

Komission tavoitteena on koota epävirallinen tulevaisuusennakointiverkosto. Jäsenvaltioille lähetetään pyyntö nimetä kansalliset edustajat verkostoon. Jäsenvaltioissa on erilaisia toimijoita ennakointiin liittyen. Komissio mainitsi esimerkkeinä Suomesta Sitran ja eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan.

Komissio aikoo panostaa myös digitalisaatioon ("e-government friendly proposals"). Lisäksi se toivoo jäsenvaltioiden kertovan, mitkä kolme lainsäädäntöasia aiheuttavat eniten hallinnollista taakkaa.

Tuleva puheenjohtajamaa Kroatia totesi valmiutensa viedä ohjelmointiyhteistyötä eteenpäin neuvoston osalta toimielinten välisen sopimuksen (2016) mukaisesti. Monivuotinen ohjelmointi on tervetullutta.

Asiakohdassa käytetyissä puheenvuoroissa korostettiin muun muassa oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen vahvistamista, tasa-arvokysymysten valtavirtaistamista, kestävän taloudellisen perustan kehittämistä (ml. sisämarkkinoiden syventäminen, teollisuuspolitiikka, digitalisaatio, innovaatiot), sosiaalisen ulottuvuuden edistämistä sekä ratkaisujen löytämistä muuttoliikkeen hallintaan. Esille nostettiin myös toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden kunnioittaminen.

Puheenjohtaja totesi lähettävänsä komissiolle koosteen neuvoston näkemyksistä marraskuun lounaskeskustelun ja tämänpäiväisen neuvostokeskustelun pohjalta.

Eurooppalainen ohjausjakso 2020 – etenemissuunnitelma

Tuleva puheenjohtajamaa Kroatia esitteli 2020 eurooppalaisen ohjausjakson tiekartan. Ohjausjaksoa tullaan käsittelemään kevään aikana useissa eri neuvostokokoonpanossa (ml. ECOFIN, EPSCO ja ENVI). Myös maaliskuun Eurooppa-neuvosto tulee olemaan yksi etappi.

Komissio (varapuheenjohtaja Sefcovic) totesi, että ohjausjakso on tärkeä väline uusien prioriteettien toimeenpanossa. Komission ennakointiajattelu (foresight) huomioidaan ohjausjaksossa. Myös YK:n kestävän kehityksen tavoitteet tulevat olemaan vahvasti mukana. Komissio haluaa varmistaa avoimen

dialogin jäsenvaltioiden kanssa koko syklin ajan ja lisätä jäsenvaltioiden omistajuutta. Uudistusten toimeenpanoa helpotetaan uudistusten tukiohjelman kautta.

Muut asiat

Komissio (komissaari Varhelyi) kertoi suunnitelmistaan laajentumisen alalla. Laajentumisprosessia on vahvistettava, oli kyse sitten neuvottelujen avaamisesta tai metodologiasta. Komissio esittää tammikuussa suunnitelman metodologian parantamisesta laajentumisprosessin tehostamiseksi. Myös kysymykseen neuvottelujen avaamisesta Pohjois-Makedonian ja Albanian kanssa tulee palata.

Lyhyessä keskustelussa korostettiin, että metodologian uudistaminen ei saa viivästyttää neuvotteluiden avaamista Pohjois-Makedonian ja Albanian kanssa. Tarvitaan strategisempaa politiikkaa Länsi-Balkanin suhteen. Länsi-Balkanin maiden EU-perspektiiviä ei ole koskaan kyseenalaistettu.

Puheenjohtaja kiitti komissiota sen aikomuksesta antaa laajentumismetodologian uudistamista koskeva ehdotus. Myös katsaus Pohjois-Makedonian ja Albanian edistymisestä olisi hyödyllinen. Kroatia vie työtä eteenpäin puheenjohtajakaudellaan kevään Eurooppa-neuvoston keskusteluja silmällä pitäen.

Suomen edustajat

Ministeri Tuppurainen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Euroopan komissio, Eurooppa-neuvosto, ilmastonmuutos, laajentuminen, Oikeusvaltioperiaate, Puola, rahoituskehykset, toimielinten väliset suhteet, Unkari, talouspolitiikka
Hoitaa	OM, SM, UM, VM, VNK, YM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, SP, STM, TEM, TK, TULLI, VTV